

S i r A R T H U R
C O N A N D O Y L E

Aventurile lui Sherlock Holmes
Memoriile lui Sherlock Holmes

Cuprins

Aventurile lui Sherlock Holmes	5
Scandal în Boemia	7
Liga Roșcaților	42
Un caz de identitate	73
Misterul din Valea Boscombe	97
Cinci sămburi de portocală	131
Omul cu buza strâmbă	156
Aventura rubinului albastru	188
Aventura basmalei pestrițe	216
Aventura degetului mare al inginerului	250
Aventura burlacului nobil	277
Aventura diademei de berile	306
Aventura de la Fagii de Aramă	338

Memoriile lui Sherlock Holmes	371
Flacără-de-Argint	373
Fața galbenă	409
Funcționarul agenției de bursă	435
Vaporul <i>Gloria Scott</i>	460
Ritualul Musgrave	488
Enigma din Reigate	513
Povestea cocoșatului	539
Pacientul rezident	563
Traducătorul din limba greacă	587
Tratatul naval	613
Ultimul caz	659

aiumoi ai lăbuțoi

Capitolul 1

Pentru Sherlock Holmes, ea era întotdeauna *Femeia*. Rareori l-am auzit numind-o altfel. În ochii lui, ea eclipsa și domina întregul ei sex. Nu că ar fi avut față de Irene Adler vreun sentiment câtuși de puțin asemănător cu iubirea. Mintea lui rece și precisă, dar admirabil de echilibrată respingea orice sentimente, și mai ales pe acesta. După părerea mea, Holmes era cea mai bună mașinărie de gândire și observație pe care a văzut-o vreodată lumea, dar ca iubit s-ar fi aflat într-o postură falsă. Când vorbea despre pasiunile inimii, o făcea doar cu ironie și dispreț. Sunt aspecte de admirat pentru un observator – excelente pentru a înlătura vălul ce maschează motivele și acțiunile oamenilor. Pentru un gânditor versat, a admite asemenea intruziuni în temperamentul său delicat și perfect reglat înseamnă să permită apariția unui factor perturbator care ar fi putut pune la îndoială toate rezultatele produse de mintea sa. Pentru o fire ca a lui, un grăunte de nisip într-un instrument de mare precizie ori crăpătura dintr-o lupă puternică ar fi fost mai puțin tulburătoare decât o emoție puternică. Si totuși, pentru el exista o singură femeie, iar aceea era fosta Irene Adler, a cărei amintire rămâne dubioasă și problematică.

În ultima vreme, îl văzusem rar pe Holmes. Căsnicia mea ne făcuse să ne îndepărtem. Deplina mea fericire și interesele domestice care îl copleșesc pe cel ce se trezește pentru prima dată stăpân în propria casă îmi absorbeau întru totul atenția, pe când Holmes, care ura orice formă de socializare din tot sufletul său boem, rămăsese în locuința noastră din Baker Street, îngropat în cărți vechi și alternând de la o săptămână la alta între cocaină și ambiție, între moleșeala indușă de drog și energia neînfrânată a firii sale alerte. Ca întotdeauna însă, era profund atras de studiul infracțiunilor și își folosea facultățile impresionante și capacitatea extraordinară de observație urmărind indiciile și elucidând misterele care fuseseră considerate fără speranță de rezolvare de către poliția oficială. Din când în când, auzeam câte o relatare vagă a isprăvilor sale: cum fusese chemat la Odesa în cazul uciderii lui Trepoff, cum rezolvase cazul straniei tragedii a fraților Atkinson din Trincomalee și, în cele din urmă, despre misiunea dusă la bun sfârșit cu atâtă delicatețe și succes pentru familia regală din Olanda. Însă, în afara de aceste indicii despre activitatea lui pe care le aflam odată cu toți cititorii presei cotidiene, știam foarte puține lucruri despre vechiul meu prieten și tovarăș.

Într-o seară – era pe 20 martie 1888 –, mă întorceam de la un pacient (fiindcă între timp revenisem la meseria de medic), când pașii m-au purtat pe Baker Street. Când am trecut pe lângă ușa atât de cunoscută, care în mintea mea a rămas pentru totdeauna asociată cu perioada în care o curtam pe soția mea și cu incidentele nefaste descrise în *Studiul în roșu aprins*, m-a cuprins o dorință grozavă de a-l revedea pe Holmes și de a afla în

ce fel își mai folosea talentele extraordinare. Încăperile erau puternic luminate și, când am ridicat privirea, i-am văzut silueta înaltă și uscățivă trecând de două ori pe la fereastra și proiectând o umbră întunecată pe jaluzea. Se plimba în pas alert și energetic prin cameră, cu capul în piept și mâinile la spate. Pentru mine, care-i cunoșteam toate apucăturile și stările, atitudinea și stilul lui vorbeau de la sine. Lucra din nou. Se trezise din transele provocate de drog și luase urma unui nou mister. Am sunat la ușă și am fost condus în încăperea care fusese cândva și a mea.

Nu avea o atitudine exuberantă. De altfel, rareori era așa; dar cred că se bucura să mă vadă. Fără nicio vorbă, dar cu o privire blândă, mi-a făcut semn spre un fotoliu, mi-a aruncat cutia cu trabucuri și mi-a arătat sticlele cu băuturi și sifonul din colț. Pe urmă, a rămas în picioare în dreptul focului și mi-a aruncat o privire în stilul lui introspectiv caracteristic.

– Îți priește căsnicia, a remarcat el. Watson, cred că ai pus pe tine vreo trei kilograme și jumătate de când te-am văzut ultima dată.

– Doar trei! i-am răspuns.

– Chiar așa, credeam că un pic mai mult. Doar un piculet, Watson. Și observ că lucrezi din nou. Nu mi-ai spus că ai de gând să te apuci iar de treabă.

– Atunci, de unde știi?

– O văd și o deduc. De unde știi că te uzi foarte tare în ultima vreme și că ai o slujnică foarte nepășătoare și neîndemnătică?

– Dragul meu Holmes, am zis eu, e prea de tot. În mod sigur te-ar fi ars pe rug dacă trăiai acum câteva secole.

E adevărat că joi am făcut o plimbare la țară și m-am întors acasă groaznic de murdar, dar nu pricep cum ai dedus asta, fiindcă mi-am schimbat hainele. Cât despre Mary Jane, e incorrigibilă, iar soția mea i-a spus că o concediază, dar nici de asta nu înțeleg cum ți-ai dat seama.

A râs ca pentru sine și și-a frecat mâinile lungi și neastămpărate.

— E esența simplității, a zis el; ochii îmi spun că în interiorul pantofului tău stâng, exact acolo unde cade lumina de la foc, pielea a fost crestată de șase tăieturi aproape paralele. E clar că au fost făcute de cineva care a răzuit fără prea multă grijă marginile tălpiei ca să înlăture noroiul uscat. Prin urmare, aşa am făcut dubla deducție că ai fost pe afară pe vreme rea și că ai o servitoare tipic londoneză, care a frecat cizmele cu ciudă. În ce privește meseria ta, când un domn intră în camera mea miroșind a iod și cu o pată de nitrat de argint pe degetul arătător al mâinii drepte, pe lângă umflătura din dreapta jobenului, unde și-a dosit stetoscopul, ar trebui să fiu de-a dreptul neghiob să nu-mi dau seama că e membru activ al profesiei medicale.

Am izbucnit fără să vreau în râs auzind ușurința cu care explica procesul de deducție.

— Când aud cum motivezi ce spui, am zis eu, chestiunea mi se pare întotdeauna atât de ridicol de simplă, încât aş fi putut să-mi dau și singur seama, deși fiecare etapă a raționamentului mă nedumerește până când îmi explici tot procesul. Și totuși, cred că am ochii la fel de buni ca ai tăi.

— Într-adevăr, a răspuns el, aprinzând o țigară și cu fundându-se într-un fotoliu. Însă tu vezi, nu observi.

Distincția e evidentă. De exemplu, ai văzut deseori treptele care duc din hol în camera asta.

— Deseori.

— Cât de des?

— De vreo câteva sute de ori.

— Atunci, câte trepte sunt?

— Câte? Nu știu.

— Întocmai! N-ai observat. Deși ai văzut. Exact asta am vrut să zic. Eu însă știu că sunt șaptesprezece trepte pentru că le-am și văzut, le-am și observat. Apropo, dacă tot te preocupă aceste mici probleme și întrucât ai fost atât de bun să pui pe hârtie câteva dintre experiențele mele, s-ar putea să te intereseze și asta. Mi-a aruncat o foaie de hârtie groasă, rozalie, care se afla pe masă. A sosit cu puțin timp în urmă, a zis el. Citește cu voce tare!

Biletul era nedatat și nu avea nici semnatură, nici adresă.

— În seara asta, la opt fără un sfert, scria în bilet, vă va vizita un domn care dorește să vă consulte într-o problemă extrem de importantă. Serviciile dumneavoastră recente pentru o casă regală din Europa au demonstrat că sunteți un om căruia i se pot încredința în deplină siguranță asemenea lucruri, de o importanță foarte mare. Astfel de caracterizări despre dumneavoastră de peste tot am primit. Să fiți în cameră la ora respectivă și să nu vi se pară ciudat dacă vizitatorul va purta mască.

— Un adevărat mister, am remarcat eu. Ce crezi că înseamnă toată povestea asta?

— Încă nu am nicio informație. E o greșelă capitală să emiți teorii înainte de a avea informații. Pe nesimțiile, începi să denaturezi faptele ca să se potrivească teoriilor,

în loc ca teoriile să se potrivească faptelor. Dar biletul în sine. Ce deduci din el?

Respect pentru oameni și cărti

Am examnat cu atenție scrisul și hârtia folosită.

– Probabil că persoana care l-a scris e îmstărită, am remarcat eu, străduindu-mă să imit procedeul prietenului meu. Hârtia de acest fel nu s-ar putea cumpără cu mai puțin de o jumătate de coroană pe pachet. E neobișnuit de rigidă și tare.

– Neobișnuit – exact asta e cuvântul, a zis Holmes. Nu e hârtie englezescă. Ridic-o la lumină!

Am făcut cum a spus și am văzut un „E“ mare, cu un „g“ mic, un „P“ și un „G“ mare cu un „t“ mic imprimate pe hârtie.

– Ce părere ai? a întrebat Holmes.

– Fără îndoială, e numele fabricantului; sau, mai degrabă, monograma lui.

– Câtuși de puțin. „G“ și „t“ înseamnă „Gesellschaft“, cuvântul nemțesc pentru „Companie“. E o prescurtare obișnuită, cum e „Co.“ în engleză. „P“, desigur, e de la „Papier“, adică hârtie. Acum să ne uităm la „Eg“. Să aruncăm o privire în lexiconul Continental Gazetteer. „Eglow, Eglontiz“ – iată, „Egria“. Se află într-o țară în care se vorbește germană – în Boemia, nu departe de Carlsbad. „Faimoasă ca fiind locul unde a murit Wallenstein și pentru numeroasele fabrici de sticlă și de hârtie.“ Ha, ha, băiete, ce zici de asta?

Ochii îi sticlau și a suflat triumfător în sus un nor albastru din țigără.

– Hârtia a fost fabricată în Boemia, am zis eu.

– Exact. Iar cel care a scris biletul e neamț. Ia aminte la construcția neobișnuită a frazei – „Astfel de caracterizări

despre dumneavoastră de peste tot am primit“. Un francez sau un rus n-ar fi scris aşa ceva. Numai nemți sunt atât de nepoliticoși cu verbele. Nu ne rămâne, prin urmare, decât să aflăm ce dorește acest neamț care scrie pe hârtie de Boemia și preferă să poarte mască în loc să-și arate fața. Și iată că a venit, dacă nu mă înșel, să ne lămurească toate curiozitățile.

În vreme ce spunea acestea, s-a auzit zgomotul strident al copitelor de cai și scârțâitul roților lângă trotuar, urmat de clinchetul ascuțit al clopoțelului. Holmes a șuierat.

– Sunt doi, din câte aud, a zis el. Da, a continuat, uitându-se pe geam. O trăsură frumoșică și o pereche de cai minunați. O sută cincizeci de guinee fiecare. Cazul asta promite bani, Watson, dacă nu și altceva.

– Cred că ar fi mai bine să plec, Holmes.

– Nicidcum, doctore. Rămâi pe loc! Sunt pierdut fără Boswell al meu. Și se pare că va fi interesant. Ar fi păcat să ratezi.

– Dar clientul tău...

– Lasă-l pe el. S-ar putea să am nevoie de ajutorul tău, ca și el, de altfel. Iată că vine. Așază-te pe fotoliu, doctore, și acordă-ne toată atenția ta!

Un mers lent și greoi, care se auzise pe scări și pe corridor, s-a oprit brusc în fața ușii. Pe urmă, s-a auzit un ciocănit puternic și autoritar.

– Intră! a spus Holmes.

A intrat un bărbat care nu părea să aibă mai puțin de doi metri în înălțime, cu piept și brațe de Hercule. Avea o ținută elegantă, atât de elegantă încât în Anglia ar fi fost bănuit de prost gust. Mansete groase de

astrahan îmbrăcau mânecile și partea din față a hainei la două rânduri, iar pelerina albastru-închis de pe umeri era căptușită cu mătase roșie ca focul și prinșă la gât cu o broșă ce consta într-un singur beril roșu. Avea cizme înalte până la jumătatea pulpei, tivite în partea de sus cu blană cafenie, ceea ce completa opulența barbară sugerată de întreaga lui însășișare. Ținea în mâna o pălărie cu borul lat, iar pe față purta o mască ce-i acoperea po-mății, o mască neagră de vrăjitor pe care părea că o așezase în ultima clipă, fiindcă avea încă mâna ridicată în direcția ei. După partea de jos a feței, părea să fie un om cu un caracter puternic, cu buze groase și proeminente și bărbia lungă și dreaptă, ce sugera o hotărâre dusă până la încăpățânare.

— Ați primit biletul meu? a întrebat el cu o voce gravă și aspră și un puternic accent nemțesc. V-am spus că o să vin.

Se uita de la unul la altul, nefiind sigur cui să se adreseze.

— Vă rog, luați loc! a zis Holmes. Dumnealui este colegul și prietenul meu, doctorul Watson, care are amabilitatea de a mă ajuta din când în când la cazurile mele. Cu cine am onoarea să vorbesc?

— Puteți să-mi spuneți contele Von Kramm, nobil din Boemia. Înțeleg că acest domn, prietenul dumneavoastră, este un om discret și onorabil, în care pot avea încredere cu o cheștiune de maximă importanță. Dacă nu, aş prefera să discut doar cu dumneavoastră.

M-am ridicat să plec, dar Holmes m-a prins de încheietura măinii și m-a împins înapoi pe scaun.

— Suntem ori amândoi, ori niciunul, a spus el. De față cu acest domn, puteți spune orice dorîți să-mi spuneți mie.

Contele și-a scos haina de pe umerii lați.

— Atunci ar trebui să încep prin a vă cere să păstrați un secret timp de doi ani, a zis el. La sfârșitul acestui răstimp, cheștiunea nu va mai avea nicio importanță. Însă în clipa de față nu aş exagera cu nimic dacă aş spune că importanța ei ar putea influența istoria Europei.

— Promit, a spus Holmes.

— Şi eu.

— Vă rog să mă scuzați că port mască, a continuat straniul nostru vizitator. Persoana augustă care m-a angajat dorește ca trimisul ei să vă rămână necunoscut, iar eu trebuie să mărturisesc că titlul pe care v-am rugat să-l folosîți la adresa mea nu îmi aparține cu adevărat.

— Mi-am dat seama, a zis Holmes sec.

— Împrejurările sunt foarte delicate și trebuie luate toate măsurile de precauție pentru a stârpi ceea ce ar putea deveni un scandal imens care ar compromite grav una dintre familiile stăpânitoare din Europa. Ca să vorbesc pe șleau, problema implică marea Casă de Ormstein, regii ereditari ai Boemiei.

— Şi de acest lucru mi-am dat seama, a murmurat Holmes, așezându-se mai confortabil pe scaun și închizând ochii.

Vizitatorul s-a uitat cu oarecare mirare la fața liniștită și pasivă a celui care îi fusese descris, fără îndoială, ca fiind cel mai incisiv analist și cel mai energetic agent din Europa. Holmes a redeschis încet ochii și l-a privit nerăbdător pe clientul lui uriaș.

— Dacă Maiestatea Voastră ar binevoi să-și prezinte cazul, a zis el, aş putea să vă ofer un sfat cu mai mare ușurință.

Omul a sărit de pe scaun și a început să se plimbe de colo colo prin cameră, într-o stare de agitație incontrolabilă. Pe urmă, cu un gest disperat, și-a scos masca și a aruncat-o la pământ.

— Aveți dreptate, a strigat el. Eu sunt regele. De ce mi-aș bate capul s-o ascund?

— Într-adevăr, de ce? a murmurat Holmes. Mi-am dat seama înainte chiar că Maiestatea Voastră să vorbească de faptul că mă adresam lui Wilhelm Gottsreich Sigismund von Ormstein, marele duce de Cassel-Felstein și regele ereditar al Boemiei.

— Dar înțelegeți, a spus ciudatul nostru vizitator, așzându-se din nou și ștergându-și fruntea înaltă și albă, înțelegeți că nu sunt obișnuit să mă ocup în persoană de astfel de lucruri. Însă problema era prea delicată ca să o încredeze unui agent fără să mă las astfel la mâna lui. Am venit incognito din Praga să mă consult cu dumneavoastră.

— Atunci, vă rog, consultați-mă! a zis Holmes închizând ochii din nou.

— Pe scurt, acestea sunt faptele: acum vreo cinci ani, în timpul unei vizite de durată la Varșovia, am întâlnit-o pe bine cunoscută aventurieră Irene Adler. Cu siguranță, acest nume vă este cunoscut.

— Fii amabil și cauți-o în indexul meu, doctore! a murmurat Holmes fără să deschidă ochii.

De mulți ani, adoptase sistemul de a nota pe fișe diverse date despre oameni și lucruri, aşa că era greu să

pomenești un subiect sau o persoană despre care să nu-ți poată furniza de îndată informații. Așa că i-am găsit biografia între cea a unui rabin evreu și a unui comandant de stat major, autor al unei monografii despre peștii care trăiesc la adâncime.

— Să vedem! a zis Holmes. Hm! Născută la New Jersey, în 1858. Contraltă – hm! La Scala! Hm! Prima donă la Opera Imperială din Varșovia – da! Retrasă de pe scena operei – ha! Locuiește la Londra – chiar așa! Din câte înțeleg, Maiestatea Voastră s-a înamorat de această Tânără, i-a scris niște scrisori compromițătoare și acum dorește să recupereze acele scrisori.

- Exact așa. Dar cum...
- A avut loc o căsătorie secretă?
- Nu.
- Nu sunt documente sau certificate?
- Nu.
- Atunci nu reușesc să vă înțeleg, Maiestate. Dacă această Tânără face publice scrisorile ca să vă săntajeze sau în orice alt scop, cum poate dovedi că sunt autentice?
- În primul rând, scrisul.
- Aiurea! Contrafăcut.
- Hârtia mea privată.
- Furată.
- Sigiliul meu.
- Imitat.
- Fotografia mea.
- Cumpărată.
- Eram amândoi în fotografie.
- Oh, Doamne! Asta e foarte rău! Într-adevăr, Maiestatea Voastră a comis o indiscreție.